Yritystukijärjestelmän keskeiset ongelmat sekä vireillä /suunnitteilla olevat kehittämistoimet

Erityisesti VATT:n Policy Brief 2-2016: "Suomen energiaverotus suosii energiaintensiivisiä suuryrityksiä"

Asiantuntijalausunto
Marita Laukkanen
Johtava ekonomisti, tutkimusohjaaja VATT
Työ- ja elinkeinojaosto 13.10.2016

Tukea on siirretty innovaatiopolitiikasta alue- ja energiapoliittisiin toimiin

- Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla panostuksia on siirretty innovaatiopolitiikasta alue- ja energiapoliittisiin toimiin.
- Alueiden kehittämisen ja rakennerahastopolitiikan määrärahat 342 miljoonasta eurosta ⇨ 438 miljoonaan euroon.
- Energiapolitiikan määrärahat 383 miljoonasta eurosta ⇨ 465 miljoonaan euroon.
- Energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksiin varattu 218 miljoonaa euroa (VM).

VATT Policy Brief: Suomen energiaverotus suosii energiaintensiivisiä suuryrityksiä

- Tulokset ovat osa VN-TEAS rahoituksella toteutettua tutkimushanketta ”Vuoden 2011 energiaverouudistuksen arviointia”.
- Tutkimusraportti kokonaisuudessaan valmistuu syksyn 2016 aikana.
- Yhtenä kysymyksenä energiaintensiivisten yritysten veronpalautuksien vaikutus yritysten kilpailukykyyn.
- Leikkuri: energiaverot/jalostusarvo > 0.5 %

Energiaveroa kiristettiin 2011, energiaveron palautusten kynnysarvoa laskettiin 2012

- Sähkön ja polttoaineiden verotus muutettiin aiempaa enemmän CO_2-päästöihin perustuvaksi.
- Energiaveron palautuksiin oikeutettujen yritysten lukumäärä kasvoi energiaverojen nousun myötä.
- Vuonna 2012 laskettiin energiaveron palautuksiin oikeuttavaa rajaa 3.7 prosentista 0.5 prosenttiin.
- Palautuksia saavien yritysten lukumäärä ~140.
- Palautusten määrä kolminkertaistui, ~200 miljoonaa euroa.

Veronpalautusjärjestelmä suosii suuria energiaintensiivisiä yrityksiä ja perinteisiä aloja

- Veronpalautuksesta suoritetaan 50 000 euroa ylittävä osuus. Vääristää kilpailua toimialan sisällä.
- Veroaste on erilainen pienille ja suurille yrityksille.
- Paperiteollisuus sai suurimman osan veronpalautuksista 50 % osuudella.
- Seuraavaksi suurimmat ovat kemikaali- ja muoviteollisuus 17 % osuudella ja metalli- ja minearaali 16 % osuudella.

Esimerkki: kahden eri kokoisen mutta muuten samanlaisen yrityksen lopulliset energiaverot

Työllisten määrä yrityksessä	**30**	**300**
Jalostusarvo, eur	2,400,000	24,000,000
Sähkö II kulutus, kWh	17,391,304	173,913,043
Energiaverot, eur	120,000	1,200,000
Energiaveropalautus, eur	41,800	868,000
Palautusprosentti	**34.8**	**72.3**
Lopullinen sähkövero, eur/kWh	**0.0045**	**0.0019**
Normaali sähkövero II, eur/ kWh	0.0069	0.0069

- Yrityksillä sama tuottavuustaso: 80000 eur per työntekijä
- Yrityksillä sama suhteellinen sähkönkäyttöaste ja energiaverorasitus: energiaverot 5% jalostusarvosta

Tutkimusaineisto – perustuu toteutuneeseen tuotantoon ja tulokseen yritystasolla

- Tullin, VM:n ja Verohallinnon kokoamat yritystason tiedot toteutuneista veroista, veronpalautuksista, taloudellisista tuloksista ja viennistä.
- Tulli&VM: Energiaveropalautuksia hakeneiden yritysten maksamat energiaverot, energiaveron palautukset, jalostusarvot sekä eri energiamuotojen kulutusmäärät. Tilastot kattavat vuodet 2010-2014.
- Yhdistettiin Y-tunnuksen avulla Verohallinnon tietoihin yritysten tilinpäätöksistä, taseista, arvonlisäveroista, kustannuslajeista ja ulkomaankaupasta.

Analyysi erottaa veronpalautuksen vaikutuksen muiden kannattavuustekijöiden vaikutuksista

Energiaveron palautusten ja kilpailukyvyn yhteyttä tutkittiin paneeliregressioanalyysillä.

Tuotannon kannattavuuteen vaikuttavat monet muut tekijät kuin energiaveron palautukset.

Tilastollisilla menetelmillä voidaan erottaa energiaveronpalautusten yhteys kilpailukykyyn muiden kannattavuuteen vaikuttavien tekijöiden vaikutuksista.

Tulos: Suomen energiaveronpalautuksilla ei ole vaikutusta yritysten kilpailukykyyn

- Kilpailukykyindikaattorit:
  - Yrityksen tuottavuus
  - Nettovoittomarginaali
  - Pääoman tuottoaste
  - Viennin arvo
- Ei tilastollisesti merkitsevää yhteyttä energiaveron palautusten ja kilpailukykyindikaattorien välillä.
- Johtopäätös: energiaveronpalautukset eivät paranna teollisuuden kilpailukykyä.

Tulokset ovat linjassa kansainvälisten tutkimusten kanssa

- Saksan energianintensiivisen teollisuuden verohelpotuksilla ei myöskään ole löydetty vaikutuksia kilpailukykyyn tai työvoimaan.
- Britanniassa tehdyissä tutkimuksissa CO_2-verotus ja päästökauppa eivät ole juuri vaikuttaneet kilpailukykyyn, tuotantomääriin tai kilpailukykyyn.
- Suomessa palautukset ovat suuruusluokaltaan alle 1 % liikevaihdosta valtaosalle yrityksistä .

Tukipolitiikkaa tulisi kohdistaa talouden uusiutumista edistäväksi

- Innovaatiopolitiikan suhteellinen rooli on heikentynyt selvästi viime vuosina.
- Tuottavuuskehityksen ja pitkän aikavälin kasvun edistämiseksi tukipolitiikkaa tulisi kohdistaa talouden uusiutumista vauhdittavasti.
- Tuet, joita perustellaan tuettavan liiketoiminnan heikolla tuottavuudella, hidastavat tuottavuuskehitystä.